

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Лю Дань** (1982 року народження, громадянка Китаю, освіта вища) виконала акредитовану освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії «Музичне мистецтво» у Харківському національному університеті мистецтв імені І.П. Котляревського.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського Міністерства культури України №244 від 25 грудня 2025 року у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради **НІКОЛАЄВСЬКА Юлія Вікторівна**, докторка мистецтвознавства, професорка, проректор Харківського національного університету мистецтв імені І.П.Котляревського

Рецензентів:

АЛЕКСАНДРОВА Оксана Олександрівна, докторка мистецтвознавства, професорка, завідувачка кафедри теорії музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського;

БЄЛІК-ЗОЛОТАРЬОВА Наталія Андріївна, заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувачка кафедри хорового і симфонічного диригування ХНУМ імені І.П. Котляревського;

Опонентів:

БЕРМЕС Ірина Лаврентіївна, докторка мистецтвознавства, професорка, завідувачка кафедри вокально-хорового, образотворчого та хореографічного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка;

ЗАВЕРУХА Олена Леонідівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувачка кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

на засіданні 11 лютого 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво **Лю Дань** за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Дисертацію «**Камерний хоровий спів як феномен виконавської практики межі XX – XXI століть: когнітивний аналіз**» виконано в Харківському національному університеті мистецтв імені І.П. Котляревського Міністерства культури України.

Науковий керівник: **Шаповалова Людмила Володимирівна**, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П.Котляревського, академік Академії наук вищої школи України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису державною мовою, робота містить науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень.

Наукова праця є завершеною і самостійною, що присвячена з'ясуванню значення актуального синтезу методології та прагматики камерного хорового співу як складової хорового мистецтва. Проблематика вивчення системних засад хорової когнітивістики унаочнена тенденцією до «зрощування» концертної/ навчальної практики з академічною наукою. Критерії *актуальності теми*: 1) недостатня міра обґрунтування унікальної ролі *камерного хорового співу* як «гілки» сучасної виконавської практики; 2) творча практика ХХ ст., насичена міжстильовими процесами, є історично завершеною системою і має відкритий характер; 3) інтерпретологічний «поворот» до особистості музиканта, що потребує розробки виконавської когнітивістики.

Серед методів у пріоритеті – когнітивний аналіз, скерований не на семіотику тексту, а на домінуючу роль мислення. Сформоване мислення забезпечить усі ланки професійної діяльності хорового диригента і співаків.

У музикознавстві *вперше* окреслено шляхи актуалізації камерного хорового співу завдяки: а) відродження автентичних стилів виконавства, новітніх трансформацій в постмодерні; б) збереженню єдності композиторської творчості, виконавської практики та хорознавчої рефлексії. Духовні твори В.Сильвестрова, О.Щетинського, В.Попова засвідчили історико-стильову динаміку новітньої хорової виконавської практики в Україні, що трансформується в умовах глобалізації на паритетних засадах із локальними (регіональними) традиціями.

Дисертація Лю Дань висвітлює методологічні питання камерного хорового виконавства, містить достовірні результати, що засвідчують її наукову новизну та практичну значущість для сучасного музикознавства та мистецької практики. Вимоги щодо оформлення дисертації виконано.

Здобувач має 3 наукові публікації за темою дисертації, здійснених у спеціалізованих фахових виданнях, затверджених МОН України як фахові (категорія Б), галузь «Музикознавство»; 1 стаття – у збірнику, що індексується у міжнародній наукометричній базі Scopus (*International Journal of Basic and Applied Sciences*, 2025).

У дискусії взяли участь, поставили питання та висловили зауваження: Офіційний опонент І.Л.Бермес докторка мистецтвознавства, професорка, завідувачка кафедри вокально-хорового, образотворчого та хореографічного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка з питаннями: *Як хорове мистецтво ХХ ст., що є «завершеною системою відкритого типу», впливає на сучасний культурний простір?»*

Здобувачка Лю Дань наполягає, що про хорове мистецтво ХХ ст. є завершеною системою, оскільки завершалась епоха в 100 років (від символізму 10-х років до *musica sacra* 90-х). Новітня музика ще не отримала історичної дистанції, тому сучасний культурний простір цілковито залежить від виконавців.

У духовному мистецтві не існує часових кордонів, тому саме виконавство забезпечує тяглість музики від минулих часів до нині. Проблема в тому, що саме хоче сучасний слухач? Місія хормейстера – формувати художній смак у співаків. Без класичної основи не може бути гарного професійного колективу.

Заверуха О. Л., кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувачка кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка з питанням: *Які колективи представляють Ваш університет? і який репертуар репрезентує камерний спів сьогодні?*

Лю Дань розповіла про наявність у Ланьчжоуському університеті аматорських і професійних колективів, які мають великий пісенний репертуар, адаптований з давньокитайської поезії на сучасний лад. Великі класичні твори Вівальді, Моцарта (частини Реквієму), Бетховена (Ода радості) співають провідні великі хори (наприклад, Хор Китайського університету). Камерна хорова музика ХХ ст. Європи та України звучить дуже мало, бо вона надскладна для монодичного мислення. Немає традиції її пропаганди та виконання. Однак камерний хоровий спів підходить для навчального процесу; тому й поширений серед шкіл та університетів. Підвищення рівня музичного мислення слід визнати нагальною проблемою хорової практики сьогодні!

Александрова О.А., докторка мистецтвознавства, професорка, завідувач кафедри теорії музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського з питанням: *Яким чином когнітивний підхід розширює межі традиційного хорознавства, дозволяючи осмислити хорове мистецтво як відкриту систему в умовах глобалізації?*

Претендентка відповіла на питання вповні, спираючись на аксіому «вибір методу залежить від матеріалу». Новоєвропейська музика була моно-системою, навіть коли Ф. Мендельсон відкрив заново музику Й.С.Баха. Сучасний хор співає твори, мова яких може бути кардинально різною: від монодії Середньовіччя до авангарду ХХ ст., що означає гетерофонну структуру культури, сприйняття і мислення. Професійним хорам потрібен когнітивний підхід до твору, який моделює ціле! Неможливо вчити мову по окремим словам: треба розуміти смисл, організований за принципами мислення, – підкреслила Лю Дань. Рецензент повністю погодився.

Бслік-Золотарьова Наталія Андріївна, заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувачка кафедри хорового і симфонічного диригування ХНУМ імені І.П. Котляревського з питанням:

*про кого йдеться у виразі *homo cantor* на с.41, де міститься дефініція? Спробуйте скорегувати це визначення з позицій відмінностей функцій співака та диригента в процесі діяльності хору?*

Претендентка слушно визначила хоровий спів як репродуктивну діяльність. Співак має «вмонтувати» свій голос у колективне звучання. Тоді як диригент стоїть над колективом – попереду реального звучання, випереджаючи в своєму мисленні те, як буде звучати хор. Тому він, як і композитор, має креативне

мислення. Тож дефініція така: мислення homo cantor – це колективне продукування твору засобами хорового звучання.

Відповідь задовольнила рецензента.

Ніколаєвська Юлія Вікторівна (Голова), докторка мистецтвознавства, професорка, проректорка з науково-педагогічної, творчої роботи та інноваційної діяльності ХНУМ імені І.П. Котляревського з коротким питанням: *В чому полягає новизна Вашої теми для китайського музикознавства?*

Лю Дань надала розлогу відповідь. Новизна теми полягає у виборі маловідомого у Китаї хорового репертуару з творів французьких, латиських, українських композиторів ХХ ст. Крім того, в Харкові існує наукова школа когнітивного аналізу, який слід впроваджувати вже на ранніх етапах виховання співака/диригента, бо це економить час, підвищує планку вимог до хору з боку композиторів і формує цілісне уявлення про твір.

Відповідь здобувачки вповні задовольнила Голову.

Бермес І.Л., докторка мистецтвознавства, професорка, завідувачка кафедри вокально-хорового, образотворчого та хореографічного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка з питаннями:

1. *Якщо класична модель хорового мислення у «Щедрику» М. Леонтовича ґрунтується на варіантному переосмисленні фольклорної інтонаційної формули і формуванні вертикального інтонаційного мислення, то як це корелює з мініатюрою «Весна повертається на землю» Лінь Хуа?*

2. *Чи в озвученні кантати і мотету Й. С. Баха зосереджувалася увага на стилістиці барокового вокалу та історично інформованого виконавства?*

Лю Дань надала повні відповіді. Знайомство зі «Щедриком» М. Леонтовича виявило подібність у методах обробки фольклорного матеріалу китайського композитора Лінь Хуа. Його хорова мініатюра базується на варіантному розгортанні фольклорної поспівки. Ці варіанти складаються у багатоголосся, в якому лінійні голоси «згортаються» в звучний акорд. Тобто горизонталь обумовлює вертикаль і навпаки.

Специфіку виконавської стилістики творів Й.С.Баха в наш час здобувачка пояснила суто академічним підходом. Йдеться не про історично інформоване виконавство, а, скоріше, пошук хоровими колективами адекватного стилю звучання, якого потребує саме Й.С. Бах. Вокальний стиль німецького кантора характеризує молитовна інтонація, інструментальна природа, що складає труднощі для співу: звучання має бути прозорим, необтяженим, віртуозні пасажі звучать легко, неакцентно.

Заверуха О.Л., кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувачка кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв Київського університету

імені Бориса Грінченка із питаннями: *Як хорове письмо об'єднує композитора, виконавця та слухача під знаком духовного спілкування? Чи є хорове письмо фундаментальним фактором практичної діяльності диригента? У чому виявляється зв'язок національного хорового письма із ментальними рисами етносу у запропонованих в роботі опусах камерних творів? Назвіть приклади сучасних хорових колективів, які виконують «Ой у полі три криниченьки»?*

На всі питання здобувач надала повні відповіді. Щодо ролі хорового письма, очевидно, що це – першоджерело творчості, фундамент спілкування з «чужим» текстом. Хорове письмо об'єднує усіх завдяки комунікативній функції. Виконавці вивчають письмо, як діти рідну мову. Якщо композитор змінює його, тоді є ризик нерозуміння твору. Письмо завжди відображає тип мислення автора. Через хорове письмо «зчитуються» духовні смисли. І це є метою музики як мови спілкування людей.

Національну ідентичність хорового письма найліпше відчують через мову, мовну інтонацію та ритм! І хоча усі мови дуже різні, завдяки музичній інтонації співаки-хористи еднають світ! Хоровий стиль вважають емблемою національної культури.

Александрова О.А., докторка мистецтвознавства, професорка, завідувач кафедри теорії музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського із питанням: *У чому полягає специфіка поліфонічної фактури в камерному хоровому творі? та як саме ця специфіка проявляється у проаналізованих Вами зразках української та балтійської хорової музики?*

Здобувачка надала ґрунтовну відповідь, зазначивши, що поліфонія – це найвищий спосіб музичного мислення, народжений в хоровій музиці Західної Європи. Найбільш складний тип хорового письма – імітаційна поліфонія, яка для китайських співаків є великим випробуванням на професіоналізм. У великих жанрах поліфонія будує каркас великої форми. Камерний хор має малий хронотоп, і тому поліфонічна фактура звучить більш концентровано на внутрішніх станах людини. Отже, не існує відмінностей поліфонічного письма, що є однаковим в камерному хорі та у великому хорі. В українській хоровій творчості поліфонія є багатовимірною (церковний спів, гетерофонія, кант). Музика країн Балтії теж спирається на поліфонію, її відрізняє *слово-логос*. І це – проблема для іншомовних колективів.

На веб-ресурсах є записи обробки Б. Лятошинського «Ой, у полі три криниченьки» у виконанні хорових колективів Сіаньської та Сичуаньської консерваторій. Цей твір вкорінився у професійній освіті Китаю завдяки офіційному виданню «Антології хорової музики» (2012). Його затребуваність проявляється у глибині академічного вивчення, а не у частоті комерційних виступів. Усі відповіді здобувачки задовольнили рецензента вповні.

Белік-Золотарьова Наталія Андріївна, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувачка кафедри хорового і симфонічного диригування ХНУМ імені І.П. Котляревського з питанням: *«Уточніть назви творів*

Б. Лятошинського і В. Зубицького, про які йдеться на с. 108 і 141 дисертації. Обґрунтуйте назву підрозділу про Реквієм О. Щетинського: Художній універсум («Узнай себе»)).

Претенденка уточнила, що на с.108 йдеться про кантату В. Зубицького «Земле моя». Щодо назви «художній універсум» – це парафраз на хорову симфонію О. Щетинського. Можливо, що назві підрозділу не дуже вдала, бо до симфонії справа не дійшла. Однак термін «звуковий універсум» (це космос, який не можна пізнати до кінця) кожний розуміє як музику в собі. «Узнай себе» красива і мудра назва з трактатів Григорія Сковороди.

Результати відкритого голосування:

«За» проголосували 5 членів ради,

«Проти» проголосувало 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Людань** ступінь доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова спеціалізованої
вченої ради

НІКОЛАЄВСЬКА Ю.В.